

NATURALIT

Kaip komunikuoti apie „Natura 2000“

PAGRINDINĖS ŽINUTĖS

Žinia nr. 1

„Natura 2000“ didžiausio masto ir svarbiausia Europos Sąjungos gamtosauginė iniciatyva, teisiškai įpareigojanti visas ES valstybes nares užtikrinti vertingiausių gamtinių teritorijų apsaugą. Į gamtos apsaugą žiūrima kompleksiskai, atsižvelgiant į ekosistemų ir rūšių tarpusavio ryšius bei suprantant, kad gamta pranoksta valstybių sienas ir yra bendrasis gėris.

Natura 2000 tinklas – tai ne biurokratų formalumas ar iš viršaus nuleista našta, o svarbus įrankis išsaugant Europos biologinę įvairovę. **Europos agentūros duomenimis, geresnę būklę išlaiko tos gamtinės buveinės, kurios priklauso „Natura 2000“ tinklui.** Pavyzdžiui, pakrančių ir kopų buveinių, kurias „Natura 2000“ aprėpia geriau, išsaugojimo būklė yra geresnė nei buveinių, kurias ji aprėpia mažiau ar nežymiai.

Žinia nr. 2

Saugoti gamtą ir plėsti „Natura 2000“ tinklą apsimoka.

Pirmą kartą [Lietuvoje atlikta išsami studija](#) leido įvertinti gamtos teikiamą naudą finansiškai – esamos „Natura 2000“ teritorijos mūsų šalyje kasmet sukuria per 105 mln. eurų grynosios naudos. Bendra „Natura 2000“ tinklo socio-ekonominė nauda kasmet siekia 193,7 mln. eurų, o tiesioginės metinės tinklo palaikymo sąnaudos – 10,1 mln. eurų. Studijos metu taip pat nustatyta, jog žemės ir miško naudmenų savininkų dėl „Natura 2000“ teritorijose galiojančių apribojimų prarastos pajamos per metus siekia 78,5 mln. eurų. Visa tai įvertinus, **„Natura 2000“ tinklo socio-ekonominė nauda yra 2,2 karto didesnė nei sąnaudos.**

Žinia nr. 2

- Gamtos apsauga nėra vien idealistų romantikų reikalas. **Gamtosauga nėra prabangos dalykas, kurį gali sau leisti pasiturinčios šalys. Gamtos niokojimas kainuoja brangiau, o jos saugojimas – tai būdas taupyti valstybės lėšas, kurios vėliau būtų sunaudojamos žalingų pasekmių šalinimui** – kompensuojant potvynių ir sausrų sukeltus nuostolius, švelninant klimato kaitos padarinius ir t.t. Gamtos teikiamos ekosisteminės paslaugos turi konkrečią vertę, kurią pagal specialias metodikas jau galima išreikšti finansiniais dydžiais.
- Europoje atliktos panašios „Natura 2000“ tinklo kuriamos socio-ekonominės naudos studijos rodo dar didesnę grynąją „Natura 2000“ tinklo teikiamą naudą. Europos Komisijos atliktuose tyrimuose tvirtinama, kad „Natura 2000“ tinklo teikiama nauda vertintina 200-300 mlrd. EUR per metus. Nors šie duomenys – tai tik pirminis vertinimas, tačiau pradiniai rezultatai rodo, kad iš „Natura 2000“ tinklo gauta ekonominė nauda gerokai viršija išlaidas, susijusias su šio svarbaus išteklių tvarkymu ir apsauga. Pastarosios sudaro maždaug 5,8 mlrd. EUR per metus – jos tėra dalis šio tinklo galimos vertės visuomenei.
[Informacijos šaltinis](#)
- Paskaičiuota, kad 1997-2011 m. laikotarpiu pasaulis jau prarado 3,5-18,5 trilijonų eurų per metus dėl ekosisteminių paslaugų nykimo ir 5,5-10,5 trilijonų eurų dėl žemės degradacijos. Biologinė įvairovė palaiko pasaulio ir Europos Sąjungos maisto saugumą. Dėl biologinės įvairovės nykimo kyla pavojus mūsų maisto sistemoms ir mitybai. Daugiau nei 75% pasaulio maistingų augalų rūšių priklauso nuo gyvūnų apdulkinimo. [Informacijos šaltinis](#)

Žinia nr. 2

- Lietuvos gyventojų apklausa parodė, kad žmonės vis geriau supranta miško teikiamas ekosistemines paslaugas ir daugumą jų vertina aukščiau nei medienos išteklius.
- Žmonės palaiko gamtosauginius miško kirtimų ribojimus saugomose teritorijose, taip pat ir privačiuose miškuose, o ūkinių kirtimų saugomose teritorijose apskritai netoleruoja.
- Remiantis „BGI Consulting“ atlikta Natura 2000 tinklo socio-ekonominės naudos vertinimo studija, vien suminė anglies dioksido sekvestracijos vertė Natura 2000 miškuose yra lygi 26 209 619 Eur per metus ir viršija privačių miško savininkų metinius nuostolius dėl veiklos apribojimų (25 059 749 Eur).

Žinia nr. 3

- **Žmogus nėra gamtos priešas, o jo įsikišimas nėra savaime blogas.** Europos gamta ir **daugelis natūralių ir pusiau natūralių buveinių formavosi sąlytyje su žmogumi ir yra priklausomos nuo tolesnės jo veiklos.** Todėl sparčiausiai blogėja šlapynių, pievų buveinių būklė. Agrarinė aplinkosauga – vienas iš sprendimo būdų.
- Svarbu kalbėti apie agrarinės aplinkosaugos naudą. **Agrarinės aplinkosaugos priemonėms deklaruojančių ūkininkų produkcija – kuriamas bendras gamtosauginis ir socialinis gėris, kuriuo naudojasi visa visuomenė.** Tai – gausėjanti biologinė įvairovė ir kitos gamtos teikiamos ekosisteminės paslaugos – potvynių rizikos valdymas, šiltnamio efektą sukeliančių dujų kaupimas, vandens valymas, unikalaus kraštovaizdžio išsaugojimas, maistą mums teikiančių vaismedžių ir kitų augalų apdulkinimas, oro gryninimas ir kt. **Šios ekosisteminės paslaugos turi konkrečią finansinę vertę.**

Žinia nr. 3

- Pasakojant apie buveines, reikia pabrėžti žmogaus sąlyčio su gamta svarbą, pateikti istorinį kontekstą, kaip jos formavosi. Kaip ekstensyvus ganymas ir šienavimas palaikė gerą pievų ir pelkių būklę, kaip susiformavo medžiais apaugusios ganyklos, kodėl reikia užsiimti gamtotvarka, norint išsaugoti tam tikras retesnes miškų buveines.
- **Gamtotvarka** – tai žmogaus sukeltų neigiamų pasekmių gamtai kompensacija, **pažeistų gamtinių buveinių „gydymo priemonės“**. Paprastai jų reikia po žmogaus įsikišimo į gamtos procesus arba, kitu atveju, nutraukus šimtmečius trukusią svarbią veiklą.

* *Užbėgti už akių ir patiems iškelti žmonėms kylančius klausimus, pvz. kam kištis į gamtos procesus, ir į juos atsakyti.*

Žinia nr. 4

- **Miškas nėra parkas.** [Lietuvos gyventojų apklausa parodė](#), jog 75 proc. žmonių mano, jog miškas turi būti nors kiek prižiūrimas, nelabai supranta virtuolių ir stuobrių prasmės, vertingo miško bruožų.
- Reikia kalbėti apie skirtingas miško raidos stadijas, sengirės bruožus, kodėl biologinei įvairovei reikalinga negyva mediena.

Žinia nr. 5

- **Ugnis – ne vien naikinanti, bet ir kurianti jėga**, būtina dalies rūšių išlikimui. Kontroliuojamas deginimas – pagalba gamtai Vakarų taigos ir Kerpinių pušynų miškuose, kur žaibų sukelti gaisrai buvo natūralus gamtos reiškinys. Ši gamtotvarkos priemonė aktualiausia pietų Lietuvoje, kur gaisrai įsiliepsnodavo dažniausiai.
- Žaibų sukelti miškų gaisrai tūkstantmečius buvo natūralus periodiškai pasitaikydavęs gamtos reiškinys, todėl kai kurie gyvūnai ir augalai prie jų prisitaikė ir ugnis tapo būtina jų išlikimui. Galima paminėti daugeliui pažįstamus paukščius žalvarnį, teterviną, kurtinį, taip pat šilagėlę. Valstybėms pradėjus aktyviai užsiimti miškų priežiūra ir gaisrų prevencija, daliai gamtinių buveinių ir rūšių iškilo pavojus išnykti. Todėl kitos šalys jau kelis dešimtmečius gamtotvarkoje naudoja savaiminių gaisrų imitaciją, vadinamą kontroliuojamu miško paklotės deginimu. **Kontroliuojamas deginimas – tai aplinkosaugos ekspertų pripažintas būdas padėti gamtai, kartu išvengiant žalingų didelio masto gaisrų.**
- Kol kas niekas dar nieko tikrai nedegins. **Artimiausiu metu planuojami tik moksliniai tiriamieji deginimai mažuose Dzūkijos nacionalinio parko ploteliuose**, kad būtų galima iširti ugnies poveikį ir ar priemonė tikrai pasiteisina. Tik tuomet bus svarstoma apie tolesnį įteisinimą. Visa tai darys tik profesionalai.

Žinia nr. 6

- Miškas sugeria šiltnamio efektą sukeliančias dujas, **kol nėra iškertamas ir CO2 nebūna išlaisvinamas panaudojus medieną, išmetus statybines medžiagas, baldus, sudeginus medieną.**
- **Pirma – medienos produktų (popieriaus, biokuro, baldų ir kt.) gyvavimo ciklas yra dažniausiai trumpesnis nei brandaus miško.** Eglė miške gali augti šimtus metų, kaupdama ir saugodama savyje anglies dioksidą, ir dar tiek pat pūti, o jai supuvus didelė dalis jos kauptos anglies bus „užkonservuota“ dirvodaros procesų metu. Kitų medienos gaminių – popieriaus, baldų, statybinių medžiagų gyvavimo laikotarpis tik išskirtiniais atvejais siekia šimtus metų. Dažniausiai jie tampa nebereikalingi ir išmetami gerokai greičiau, kelių arba keliolikos, retsykais – po keliasdešimties metų.
- Kalbant apie anglies dioksido sugėrimą iš aplinkos, **svarbų vaidmenį atlieka ir senųjų miškų paklotė – kerpės, samanės, įvairūs dumbliai.** Makso Planko chemijos instituto mokslininkai ištyrė, kad šie augalai sugeria didžiulį kiekį anglies dioksido ir nitrogeno bei ilgam laikui eliminuoja šias medžiagas iš anglies apytakos sistemos.
- **Tyrinėjant medžius išsiaiškinta, jog 97 proc. jų rūšių didžiausią anglies kiekį sukauptė patys didžiausi medžiai.** Mokslininkai pateikia Vakariniėje JAV dalyse esančios sengirės pavyzdį. Nors didesnio nei 100 cm skersmens medžiai joje sudarė tik 6 proc., jų masės prieaugis buvo 33 proc. Tyrimai parodė, kad naujai sodinant miškus dirva į atmosferą paleis tiek anglies dioksido, kiek miškas sugebės sugerti tik per dešimtį metų, todėl, siekiant pažaboti klimato kaitą, būtų naudingiau išsaugoti jau egzistuojančius miškus.